

НАГЛАСИ НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ ЗА НЕПРЕКЪСНАТО ОБУЧЕНИЕ, НАСОЧЕНО КЪМ ЕФЕКТИВНО ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРОЦЕСА НА ИНФОРМИРАНОТО СЪГЛАСИЕ НА ПАЦИЕНТИТЕ

Георгиева А.

*МУ, "Проф. д-р Параскев Стоянов" - гр. Варна,
Факултет "Обществено здравеопазване", Катедра "Здравни грижи"*

РЕЗЮМЕ

Увод: Непрекъснатите реформи в здравеопазването, напредъка на медицинската наука и практика, привличането на пациентите като активни участници в процеса на грижи и лечение, поставят пред здравните професионалисти необходимостта от непрекъснато обучение и професионално усъвършенстване. Цел: Да се проучи мнението и нагласите на дипломантите и медицинските сестри за непрекъснато обучение, насочено към ефективно осъществяване на процеса на информираното съгласие на пациентите.

Материал и методи: Приложен е анализ на литературни източници, документален и анкетен метод (пряка групов анонимна анкета). Изследвано е мнението на 65 дипломанти от специалност "Медицинска сестра" към МУ – Варна и 80 медицински сестри, работещи в акредитирани МБАЛ, утвърдени за учебни бази към МУ- Варна, в периода юни 2010- април 2011 г. Резултати и обсъждане: Болшинството от анкетираните дипломанти и медицински сестри потвърждават с отговорите си значимостта на информираното съгласие за привличане на пациентите като активни участници в процеса на грижи и лечение. Повече от половината от респондентите оценяват придобитите от тях в базовото обучение знания и умения, свързани с информираното съгласие, като много добри. По-голямата част от бъдещите и практикуващите в момента медицински сестри изразяват нагласи постоянно да се обучават и развиват като професионалисти по въпросите, свързани с ефективността на процеса на информираното съгласие. **Заключение:** Медицинските сестри осъзнават необходимостта от непрекъснато обучение, насочено към ефективно осъществяване на процеса на информираното съгласие на пациентите, с оглед привличане на пациентите като активни участници в процеса на грижи и лечение и оказване на висококачествени, ефективни и достъпни здравни грижи.

Ключови думи: дипломанти, информирано съгласие, медицински сестри, непрекъснато обучение, пациенти

УВОД

Непрекъснатите реформи в здравеопазването, напредъка на медицинската наука и практика, привличането на пациентите като активни участници в процеса на грижи и лечение, поставят пред здравните професионалисти необходимостта от непрекъснато обучение и професионално усъвършенстване. Сравнително малко са изследванията у нас посветени на необходимостта от непрекъснато обучение на медицинските сестри, насочено към ефективно осъществяване на процеса на информираното съгласие на пациентите (18). Но в много други изследвания,

по различни проблеми на сестринството, са засегнати различните аспекти на общуването медицинска сестра-пациент и повечето от тях достигат до изводи, отразяващи значимостта на информираното съгласие за привличане на пациентите като активни участници в процеса на грижи и лечение и необходимостта от непрекъснато професионално развитие и усъвършенстване на медицинските сестри по отношение на всички аспекти на техните дейности, с цел предоставяне на качествени и ефективни сестрински грижи(1,2,6,8,12,15,16,17).

ЦЕЛ

Да се проучи мнението и нагласите на дипломантите и медицинските сестри за непрекъснато обучение, насочено към ефективно осъществяване на процеса на информираното съгласие на пациентите.

Address for correspondence:

*А. Георгиева, Медицински университет "Проф. д-р П. Стоянов", ФОЗ, катедра "Здравни грижи", гр. Варна, 9002, ул. "Марин Дринов" №55
e-mail: anngbebg@gmail.com*

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Приложен е анализ на литературни източници, документален и анкетен метод (пряка групово анонимна анкета). Изследвано е мнението на 65 дипломанти от специалност "Медицинска сестра" към МУ – Варна и 80 медицински сестри, работещи в акредитирани МБАЛ, утвърдени за учебни бази към МУ- Варна, в периода юни 2010- април 2011 г.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Резултатите отразяват мнението и нагласите на дипломантите и медицинските сестри за непрекъснато обучение, насочено към ефективно осъществяване на процеса на информираното съгласие на пациентите. Значителна част от медицинските сестри (97,5%) и всички дипломанти (100%) определят получаването на информирано съгласие като „процес на активно взаимодействие и сътрудничество с пациента и неговите близки, основан на взаимно доверие, предхождащ всяка медицинска интервенция“. Доста смущаващо е изказаното мнение на съвсем малка част от анкетираниите сестри, че то е „досадна и ненужна формална процедура“ (2,5%). Това мнение заслужава внимание, и индиректно подсказва, че най-вероятно в практиката процесът на информирано съгласие понякога се формализира и не винаги е ефективен. В тази връзка за нас беше важно да проучим самооценката на завършващите студенти и практикуващите медицински сестри относно притежаваните от тях знания и умения за получаване на информирано съгласие от пациентите. Повече от половината от дипломантите (61,5%) и професионалистите по здравни грижи (60%) оценяват теоретичната си подготовка, свързана с получаване на информираното съгласие от пациентите като много добра, а приблизително по една пета от двете изследвани групи като добра. В резултатите от самооценката на респондентите по отношение на притежаваните от тях умения, свързани с информираното съгласие има леко разминаване. Повече от половината от бъдещите здравни професионалисти (53,8%) и практикуващите сестри (52,5%) ги определят като много добри, а малко повече от една трета от дипломантите (38,5%) и една четвърт от здравните специалисти като добри (27,5%). Делът на практикуващите сестри (20%), които оценяват уменията си като отлични е три пъти по-голям от този на завършващите студенти (7,7%). Този резултат е напълно обясним, според нас, с факта, че проучването е проведено по време на преддипломния стаж, където бъдещите здравни професионалисти все още затвърждават и усъвършенстват в реални условия придобитите по време на обучението си умения, докато работещите сестри, в практиката си са придобили вече опит, свързан с изследвания проблем.

За нас представляваше интерес, дали изследваните лица са срещали затруднения при информирането на пациен-

тите и получаването на тяхното съгласие. Отговорите на двете групи респонденти се разминават значително. Само една четвърт от завършващите студенти (25,9%), но същевременно голяма част от практикуващите сестри (72%) съобщават за различни трудности, свързани с получаване на информирано съгласие от болните. Получените резултати свързваме с все още малкия практически опит на дипломантите и обстоятелството, че по време на преддипломния си стаж те работят под супервизията на опитни сестри наставници, които ги подпомагат и поемат основно отговорността за всички аспекти на тяхната практическа дейност и обучение.

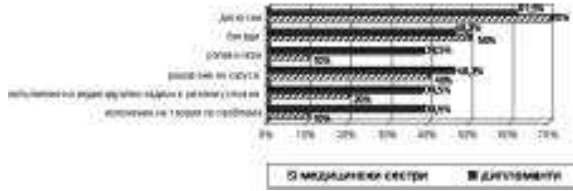

Фиг. 1. Умения, които респондентите желаят да усъвършенстват

Във връзка с изложените по-горе резултати зададохме на анкетираниите въпроса: „Бихте ли посещавали форми на непрекъснато обучение, насочени към ефективно осъществяване на процеса на информираното съгласие на пациентите?“. Съвсем малък е делът на дипломантите (1,6%) и професионалистите по здравни грижи (10%), които не изпитват необходимост от обучение по проблемите свързани с информираното съгласие. По-голямата част от бъдещите (76,9%) и половината от практикуващите в момента медицински сестри (55%) изразяват нагласи постоянно да се обучават и развиват като професионалисти по въпросите, свързани с ефективността на процеса на информираното съгласие. Във връзка с изразените от респондентите положителни нагласи за обучение, за нас беше важно да уточним кои умения, свързани с получаването на информирано съгласие от пациентите биха желали да усъвършенстват. Почти еднакъв е делът на респондентите и от двете групи, които желаят да подобрят комуникативните си умения. По отношение на другите умения, които анкетираниите биха искали да развиват, се наблюдават известни различия. Болшинството от завършващите сестри и едва половината от здравните професионалисти изразяват необходимост от усъвършенстване на уменията за работа в екип. Логичното обяснение на получените резултати е свързано с по-малкия практически опит за работа в екип на дипломантите, в сравнение с този на медицинските сестри. Получените отговори надвишават 100%, тъй като анкетираниите са изказали повече от едно мнение по зададения въпрос (Фиг. 1).

Запитани, кои методи на обучение биха способствали за усъвършенстване на уменията им, повечето от анкетираниите са изразили предпочитания към евристичните методи. Повече от половината от бъдещите медицински сестри (61,5%) и практикуващите здравни про-

фесионалисти (70%) предпочитат дискусии, а приблизително половината и от двете групи респонденти - беседите. Получените отговори надвишават 100%, тъй като анкетираните са изказали повече от едно мнение по зададения въпрос (Фиг. 2).

Фиг. 2. Предпочитани методи на обучение от респондентите

Както е видно от данните на фигура 2, по-голямата част от анкетираните и от двете групи явно недооценяват преимуществата на изследователските методи, каквито са ролевите игри и решаването на казуси, които според редица автори развиват интуицията на обучаваните, активизират мисълта и въображението, създават възможности за критично мислене, засилват евристичната ориентация на поведението и способността за вземане на решения по етични дилеми в медицинската практика (9,10,13,14).

ДИСКУСИЯ

Резултатите от собствено проведеното анкетно проучване доказват, че и двете изследвани групи потвърждават с отговорите си значимостта на информираното съгласие привличане на пациентите като активни участници в процеса на грижи и лечение. Подобни резултати открихме и в други проведени от нас проучвания, както и в публикациите и на други автори по разглеждания проблем (4,5,11,18,19,20). Необходимостта от непрекъснато обучение, насочено към ефективно осъществяване на процеса на информираното съгласие на пациентите е потвърдена и от двете групи респонденти. Данните от нашето, както и от други проучвания доказват потребността от изучаване и непрекъснато усъвършенстване на комуникативните умения на здравните професионалисти (3,7,12). Същевременно установихме разминаване в предпочитанията на двете анкетираните групи по отношение на другите умения, които желаят да усъвършенстват, а също и по отношение на методите на обучение, които да бъдат използвани за тази цел. Различията в изказаното мнение на изследваните лица, дават основание да направим заключението, че образователните структури следва да подхождат диференцирано към обучаемите, съобразно техните потребности. До същите изводи достига и Тончева (2004) в проведено от нея социологическо изследване по разглеждания проблем (18). Необходимо е да продължат изследванията и разработките по въпросите, свързани с информираното съгласие в сестрин-

ската практика и да бъдат ясно дефинирани чрез нормативни актове ролите и компетенциите на медицинската сестра в тази насока, както и непрекъснатото обучение по проблема.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Медицинските сестри осъзнават необходимостта от непрекъснато обучение, насочено към ефективно осъществяване на процеса на информираното съгласие на пациентите, с оглед привличане на пациентите като активни участници в процеса на грижи и лечение и оказване на висококачествени, ефективни и достъпни здравни грижи.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андонова А., М.Николова, Информираното съгласие- важен елемент в обучението на студентите в Медицински колеж, *Trakia Journal of Sciences, Scientific Serial Published by Trakia University, Series Biomedical Sciences*, 2008, **Vol. 6**, Number 2, Supplement 4, 94-96.
2. Георгиева, А., Кр. Стамова, Нагласи за непрекъснато обучение на студентките-дипломантки от специалност медицинска сестра в Медицински университет- Варна, *сп. Здравни грижи*, год.VIII, 2010, **3**, 12-17.
3. Георгиева, А., Комуникативните умения - фактор за ефективен сестрински процес, *Trakia Journal of Sciences, Scientific Serial Published by Trakia University, Series Biomedical Sciences*, 2008, **Vol. 6**, Number 2, Supplement 4, 40-43.
4. Георгиева, А., Кр. Стамова, Мнение на медицинските сестри-дипломантки относно значимостта на информираното съгласие за пациентите, *сп. Здравни грижи*, год. VII, 2009, **2**, 34-39.
5. Георгиева, А., Ролята на медицинската сестра при получаване на информирано съгласие от неврохирургичните пациенти, *сп. Здравни грижи*, год. VIII, 2010, **4**, 21-27.
6. Грънчарова Г., С. Александрова, А. Велкова, *Медицинска етика*, I изд., Плевен, Издателски център на ВМИ – Плевен, 2001.
7. Димитрова М., И. Стамболова, Проблеми на професионалното общуване на медицинските сестри, *сп. Сестринско дело*, 42, 2010, **1**, 6-10.
8. Димитрова Св., Информираното съгласие в медицинската практика, I изд., Стара Загора, Алфамаркет, 2003.
9. Димитрова С., Интерактивните методи в обучението по сестрински грижи, *International Science conference 4th - 5th June 2009, Stara Zagora, Bulgaria, Economics and Society development on the Base of Knowledge*, **Vol. II**, Education, sc. article, 125-129.
10. Димитрова С., Критичното мислене в дейността на медицинската сестра, *сп. Сестринско дело*, 42, 2010, **1**, 15-18.

11. Иванова Н., Информираното съгласие на пациента в медицинската практика, International Science conference 4th - 5th June 2009, Stara Zagora, Bulgaria, Economics and Society development on the Base of Knowledge, **Vol. VI**, Social studies. Psychology, sc.article, 97-100.
12. Николова М., А. Андонова, Получаване на информирано съгласие от пациентите - важен аспект в обучението на студентите медицински сестри, International Science conference 4th - 5th June 2009, Stara Zagora, Bulgaria, Economics and Society development on the Base of Knowledge, **Vol. II**, Education, sc.article, 96-99.
13. Нишева В., Медицинска педагогика, I изд., Плевен, Издателски център на ВМИ – Плевен, 2003.
14. Попов Т., Х. Милчева, Г. Петрова, Принципи и методика на обучението, I изд., ред. Т. Попов, София, Кота принт, 2006.
15. Стамова Кр., А. Георгиева, Оценка на пациентите на професионалното поведение на обгрижващите ги медицински сестри, *сп. Здравни грижи*, год. VIII, 2010, **3**, 32-37.
16. Тончева С., Модел за етично поведение на медицинска сестра, работеща в стационар, *сп. Здравна икономика и мениджмънт*, год. III, 2003, **4(10)**, 34-37.
17. Тончева С., С. Борисова, Образователни възможности за повишаване на компетенциите на медицинската сестра, *сп. Здравни грижи*, год. IV, 2006, **4**, 12-17.
18. Тончева С., Обучение на медицинските сестри за получаване на информирано съгласие от пациента, *сп. Здравна икономика и мениджмънт*, год. IV, 2004, **2(12)**, 24-29.
19. Тончева С., С. Борисова, П. Загорчев, Т. Цветкова, Първична здравна помощ-наръчник за медицинските сестри, II изд., ред. К. Юркова, София, Горекс Прес, 2000.
20. Toncheva S., Velkova R., The role of the nurse in receiving informed agreement from patients with large intestine operations, *Military medicine LVI supplement*, 2004, **1**, 32-37.